

Національна академія наук України

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ХАРЧОВОЇ БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ГЕНОМІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ДУ «ІХБГ НАН України»

академік НАН України

Я.Б.Блюм

наказ № 74 від «29» листопада 2016 р.

**ПОЛОЖЕННЯ
про ОЦІНЮВАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ
в аспірантурі Державної установи
«Інститут харчової біотехнології та геноміки
Національної академії наук України»**

«СХВАЛЕНО»

Вченою радою

ДУ «ІХБГ НАН України»

протокол № 15

від «29» листопада 2016 р.

1. Загальні положення

Це положення розроблено з метою удосконалення чинної в ДУ «ІХБГ НАН України» системи контролю якості знань аспірантів та адаптації її до загальноєвропейських вимог, визначених Європейською системою залікових кредитів (далі ЄКТС).

Положення розкриває основні принципи організації поточного і підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, а також методику переведення показників академічної успішності аспірантів ДУ «ІХБГ НАН України» в шкалу ЄКТС.

Положення розроблено відповідно до Тимчасового положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців, затвердженого наказом МОН України від 23.01.2004 р. № 48 «Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу», рекомендацій Міністерства освіти і науки України «Щодо впровадження кредитно-модульної системи у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації», Положення про організацію освітнього процесу у державній установі «Інститут харчової біотехнології та геноміки Національної академії наук України», затвердженого Вченою радою ДУ «ІХБГ НАН України» (протокол №15 від 29 листопада 2016 року).

Контрольні заходи є необхідним елементом рефлексії у процесі навчання. Вони забезпечують визначення рівня досягнення завдань навчання і коригування навчального процесу, адаптацію до вимог, визначених Європейською системою залікових кредитів (ЄКТС), особливостями кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП).

Мета та завдання контролю:

- підвищення мотивації аспірантів до систематичного активного навчання протягом семестру та навчального року, їх переорієнтація з отримання позитивної оцінки на формування стійких знань, умінь та навичок;
- відповідність переліку, форм та змісту контрольних заходів і завдань робочій програмі дисципліни, розробленій за вимогами КМСОНП;
- відкритість контролю, яка базується на ознайомленні аспірантів на початку вивчення дисципліни з переліком, формами та змістом контрольних заходів, критеріями та порядком їх оцінювання;
- подолання елементів суб'єктивізму при оцінюванні знань, що забезпечується системою контрольних заходів із застосуванням 100-бальної шкали оцінювання, а також врахуванням усіх видів навчальної роботи аспіранта протягом семестру;

– забезпечення належних умов для вивчення програмного матеріалу з обов'язкових і вибіркових дисциплін та підготовки до контрольних заходів, що досягається їх чітким розмежуванням за змістом і термінами проведення;

– розширення можливостей для всебічного розкриття здібностей аспірантів, розвитку їх творчого мислення та підвищення ефективності навчального процесу.

Основними напрямками контролю є:

- контроль за виконанням аспірантами індивідуальних планів;
- контроль рівня знань, умінь і навичок аспірантів за обраною спеціалізацією;
- контроль за відвідуванням усіх видів занять.

В ДУ «ІХБГ НАН України» запроваджені такі форми контролю:

- поточна атестація;
- підсумкова атестація.

Основні принципи організації поточної і підсумкової атестації

Оцінювання знань аспірантів з навчальних дисциплін здійснюється на основі результатів поточної атестації і підсумкової атестації (екзамену або заліку).

Об'єктом оцінювання знань аспірантів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточної атестації на екзамені/заліку.

Завданням поточної атестації є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Завданням екзамену є перевірка розуміння аспірантом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою (оцінка національної шкали переводиться у 100-бальну з використанням відповідного коефіцієнту).

Для оцінювання знань аспірантів з дисципліни виділяється кількість залікових кредитів, яка відповідає кількості форм семестрового контролю (екзаменів, заліків), передбачених навчальним планом відповідного напрямку підготовки.

На оцінювання практики виділяється один заліковий кредит.

Поділ навчального матеріалу дисципліни на навчальні модулі, їх кількість, види поточного контролю, терміни його проведення визначаються робочою навчальною

програмою, ухвалюються випусковим відділом і доводяться до відома аспірантів на першому занятті.

2. Поточна атестація знань

Метою поточної атестації є контроль за виконанням індивідуального плану аспіранта за всіма складовими, передбаченими навчальним планом. Поточна атестація включає три етапи: 1) теоретичний (цикли загальної, професійної підготовки та дисциплін за вибором), 2) науково-дослідницький, 3) педагогічної практики.

Поточна атестація (теоретичного етапу) проводиться викладачем під час усіх видів занять і має на меті перевірку рівня підготовки аспіранта за змістовними модулями. Інформація, одержана при поточній атестації, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, так і аспірантом – для планування самостійної роботи. Поточна атестація повинна бути системною та об'єктивною.

Поточна атестація проводиться в таких формах:

усне опитування або письмовий експрес-контроль на практичних заняттях;
перевірка виконання самостійної роботи та індивідуальних завдань;
модульний контроль (залікові модулі).

У робочих програмах відображаються форми проведення поточної атестації та критерії оцінювання знань кожного виду навчальної роботи (практичні роботи, самостійна робота студента, індивідуальне дослідне завдання, тестування, контрольні роботи, залікові модулі). Критерії оцінювання розробляються з кожної дисципліни та доводяться до аспірантів. Викладач може включити до системи оцінювання заохочувальні бали за окремі види роботи студента (написання наукової статті, участь у наукових конференціях, участь у наукових розробках відділу/лабораторії тощо).

Результати поточної атестації враховуються викладачем при виставленні підсумкової оцінки з даної дисципліни.

Форми, методичне забезпечення та оформлення результатів поточної атестації циклу загальної, професійної підготовки та дисциплін за вибором

Форма поточного контролю	Навчально-методичне забезпечення	Оформлення результатів поточного контролю
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Практичні заняття	- календарно-тематичний план аудиторних годин - контрольні питання	Запис у журналі групи
Усне, письмове опитування	- контрольні питання - тестові завдання	Запис у журналі групи
Тестування	- тестові завдання	Запис у журналі групи

Контрольні роботи	- методичні вказівки, питання та завдання до виконання контрольної роботи	Запис у журналі групи
Самостійна робота студентів	- завдання для самостійної роботи	Запис у журналі групи
Захист індивідуального завдання	- методичні рекомендації та завдання	Запис у журналі групи
Модульний контроль (залікові модулі)	- графік проведення контролю - контрольні питання - КТ забезпечення	Запис у журналі групи

Модульний контроль – це контроль знань аспірантів після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми. Модульний контроль може проводитися у формі контрольної роботи, тестування, розрахункового або розрахунково-графічного завдання, тощо. Критерії оцінювання модульного контролю визначаються викладачем і відображені у робочій програмі навчальної дисципліни. Аспіранти, які не атестовані за результатами залікового модуля (кількість балів нижче мінімального залікового значення або відсутність аспіранта), зобов'язані пройти повторний модульний контроль протягом двох тижнів.

Аспірантам дозволяється повторне складання залікового модуля з метою підвищення успішності.

Науково-дослідницький етап відповідно до навчального плану передбачає проведення поточної атестації аспірантів вченою радою раз на рік та звітування на засіданні відділу двічі на рік. Метою проміжної атестації є контроль за виконанням індивідуального плану науково-дослідницького пошуку та дотриманням графіку підготовки результатів науково-дослідницької роботи. При невиконанні наукової складової за об'єктивних причин атестація може бути умовною з визначенням терміну її повторного проходження.

Педагогічної практики етап відповідно до навчального плану передбачає проведення педагогічної практики на четвертому році навчання. Метою проміжної атестації навчально-педагогічної практики є контроль за виконанням індивідуального плану та набуття аспірантом професійних навичок та вмінь на посаді викладача. Атестація за практику здійснюється на підставі висновків засідання відділу з проведення захисту педагогічної практики.

3. Підсумкова атестація

Підсумкова атестація проводиться з метою оцінки результатів навчання аспірантів на певному курсі або на окремих його завершених етапах. Підсумкова атестація включає семестровий контроль і кваліфікаційну атестацію аспірантів.

Семестровий контроль проводиться у вигляді семестрового екзамену, заліку (диференційованого заліку) з конкретної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною та робочою програмами і в терміни, встановлені навчальним планом. Вид семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни визначається робочим навчальним планом.

Залік (диференційований залік) – це форма підсумкового контролю, яка полягає в оцінюванні засвоєння аспірантом навчального матеріалу з дисципліни на підставі тестування, поточного опитування та результатів виконання певних видів робіт на практичних заняттях протягом семестру. Семестровий залік планується за відсутності екзамену і не передбачає обов'язкову присутність аспірантів, за умови 100% присутності на лекційних і практичних заняттях з навчальної дисципліни.

Якщо аспірант протягом семестру не виконав в повному обсязі передбачених робочою програмою видів навчальної роботи, має незадовільні оцінки, невідпрацьовані практичні роботи, внаслідок чого він не набрав мінімальну кількість балів (60), або бажає підвищити оцінку за результатами поточного контролю, то викладачем призначається складання заліку в індивідуальному порядку. В такому випадку залік проводиться до початку екзаменаційної сесії.

Перелік екзаменів та заліків семестрового контролю визначається робочим навчальним планом відповідно до напрямку підготовки. Семестрові екзамени складаються аспірантами у період екзаменаційних сесій, передбачених графіком навчального процесу.

Кількість екзаменів з обов'язкових та вибіркового дисциплін у кожній сесії не повинна перевищувати п'ять. Екзамени проводяться відповідно до розкладу, який доводиться до викладачів і аспірантів не пізніше, ніж за місяць до початку сесії.

Аспірант, який набрав протягом семестру необхідну кількість балів, має такі можливості:

- не складати екзамен/залік і залишити набрану кількість балів, як підсумкову оцінку;
- складати екзамен/залік з метою підвищення свого рейтингу з даної дисципліни.

До семестрового контролю допускаються аспіранти, які виконали всі види навчального навантаження з дисципліни і мають суму балів вище мінімальної (60 балів за шкалою ECTS).

Аспіранти, які за сумою балів модульного контролю з дисципліни у семестрі мають суму балів вищу від мінімальної, за їхнім бажанням звільняються від складання екзаменів/заліків і отримують оцінку, одержану за результатами модульного контролю.

Аспіранти, які за сумою балів модульного контролю з дисципліни у семестрі мають суму балів вище мінімальної, за їх бажанням допускаються до участі у екзаменах/заліках з метою підвищення їх успішності.

Оцінка, отримана аспірантом під час семестрового екзамену/заліку, не може перевищувати оцінку, одержану студентом за результатами роботи в семестрі більше ніж на одну позицію за традиційною шкалою.

Аспірантам, які одержали на екзамені/заліку бали нижчі, ніж бали за результатами модульного контролю, виставляються бали за результатами модульного контролю.

За наявності поважних причин (хвороба, сімейні обставини тощо), документально підтверджених відповідним закладом, окремим аспірантам може встановлюватися індивідуальний графік складання екзаменів/заліків, але не більше місяця після закінчення екзаменаційної сесії. Якщо цей термін є недостатнім для виконання індивідуального графіку, розглядається питання про надання академічної відпустки або повторного курсу навчання. Аспірант вважається допущеним до семестрового контролю з конкретної дисципліни, якщо він виконав усі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою дисципліни. Аспірант, який захворів під час сесії, зобов'язаний повідомити про свою хворобу не пізніше дня екзамену та в тижневий термін після одужання подати довідку медичного закладу. Екзамени приймаються лекторами даної дисципліни. Викладачі, які проводили у навчальній групі інші види занять з дисципліни можуть брати участь у прийманні екзамену. Як виняток, з поважних причин, за погодженням з завідувачем випускового відділу для приймання екзамену може призначати іншого викладача.

Результати виконання екзаменаційних завдань оцінюються за 100-бальною системою і заносяться до екзаменаційної відомості та індивідуального плану аспіранта. Присутність на екзаменах або заліках сторонніх осіб без дозволу директора не допускається. Екзамен проводиться в усній формі за білетами або шляхом тестування з використанням технічних засобів з наступним відображенням результатів (відповідей). Екзаменаційні білети повинні повністю охоплювати робочу навчальну програму дисципліни або її частини, яка виноситься на семестровий контроль, забезпечувати контроль знань та навичок аспірантів із різних розділів (тем) курсу. Кількість екзаменаційних білетів повинна перевищувати кількість студентів у навчальній групі не менше, ніж на 5.

Завдання для проведення письмового семестрового контролю мають відповідати таким основним вимогам:

- забезпечувати контроль основних знань, навичок та вмінь, які необхідно сформувати у аспірантів відповідно до навчальної програми дисципліни;
- кількість варіантів контрольних завдань повинна визначатися, виходячи з умови забезпечення самостійності виконання завдань кожним аспірантом.

Зміст екзаменаційних білетів повинен обговорюватись на засіданні випускового відділу й затверджуватися завідувачем відділу не пізніше, ніж за місяць до початку екзаменаційної сесії.

Екзаменаційні роботи аспірантів зберігаються на кафедрі протягом навчального року, а потім списуються та знищуються. Тривалість екзамену становить 3 години.

Позитивні оцінки виставляються до екзаменаційної відомості та в індивідуальний план аспіранта. Незадовільна оцінка ставиться лише в екзаменаційній відомості. Неявка на екзамен позначається в екзаменаційній відомості словами «не з'явився».

Перескладання незадовільної оцінки з одного екзамену допускається не більше двох разів, причому друге перескладання приймає комісія, що створюється у випусковому відділі, і до складу якої входять заступник директора. Результат складання екзамену комісії є остаточним.

4. Науково-дослідницький етап

Науково-дослідницький етап відповідно до навчального плану передбачає проведення поточної атестації аспірантів вченою радою установи раз на рік та звітування на засіданні відділу двічі на рік. Метою проміжної атестації є контроль за виконанням індивідуального плану науково-дослідницького пошуку та дотриманням графіку підготовки результатів науково-дослідницької роботи.

Практичний етап відповідно до навчального плану передбачає проведення педагогічної практики на четвертому/третьому році навчання. Метою проміжної атестації за практичною складовою є контроль за виконанням індивідуального завдання та набуття аспірантом професійних навичок та вмінь на посаді викладача.

Атестація за практику здійснюється на підставі висновків комісії з проведення захисту педагогічної практики на засіданні відділу. Аспірантам, які мають кваліфікацію «викладача», педагогічна практика може бути зменшена вдвічі, а працюючим на посадах педагогічних працівників - Perezархована.

5. Кваліфікаційна атестація

Метою кваліфікаційної атестації є встановлення відповідності рівня освітньо-наукової підготовки випускників аспірантури вимогам освітньо-наукової програми доктора філософії за спеціальністю 091 «Біологія». Кваліфікаційна атестація встановлює відповідності рівня науково-дослідницької підготовки вимогам, які висуваються до доктора філософії за спеціальністю 091 «Біологія».

Нормативною формою кваліфікаційної атестації є публічний захист результатів науково-дослідницької роботи у вигляді дисертації. Він дає змогу встановити відповідність рівня науково-дослідницької підготовки аспіранта та вимог, що висуваються до доктора філософії в галузі біологічних наук за спеціальністю 091 «Біологія». Кваліфікаційну атестацію здійснює разова спеціалізована вчена рада у складі 5 фахівців відповідного профілю, з яких не менше двох мають бути працівниками інших вищих навчальних закладів або наукових установ. Персональний склад такої ради затверджується Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти. Дисертаційна робота доктора філософії є результатом самостійної новаторської наукової роботи аспіранта і має статус інтелектуального продукту на правах рукопису. Підсумкова атестація аспірантів,

котрі повністю виконали ОНП підготовки докторів філософії в аспірантурі, завершується присудженням наукового ступеня «доктор філософії» за спеціальністю 091 «Біологія» з врученням диплому встановленого зразка про рівень освіти та кваліфікацію.

6. Шкала оцінювання академічної успішності аспіранта

Рівень досягнень здобувача визначаються в балах за результатами контрольних заходів, передбачених навчальним планом, з обов'язковим переведенням підсумкових оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС.

Кожна навчальна дисципліна в семестрі, практики аспірантів оцінюються за національною шкалою, 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС.

Рівневі бали А, В, С, D, Е є прохідними. Аспіранти з прохідними балами В, С, D за бажанням можуть скласти екзамен/залік з метою покращення оцінки.

FX означає «незадовільно» і аспірант може бути допущений до екзамену за умови певної додаткової роботи.

F означає «незадовільно» і необхідна значна подальша робота, без виконання якої аспірант не допускається до екзамену.

Шкала оцінювання академічної успішності аспіранта

Рівень досягнень, % /Marks, (бали за освітню діяльність)	Оцінка ЄКТС/ECTS	Оцінка за національною шкалою (National grade)	
		екзамен	залік
90 – 100	A	Відмінно (EXCELENT)- відмінне виконання з незначною кількістю помилок	зараховано
82 – 89	B	Дуже добре (VERI GOOD) – вище середніх стандартів, але з деякими помилками	зараховано
74 – 81	C	Добре (GOOD) – в цілому змістовна і правильна робота з певною кількістю значних помилки	зараховано
64 – 73	D	Задовільно (SATSFACORI) – непогано, але зі значною кількістю недоліків	зараховано
60 – 63	E	Достатньо (задовільно) (SUFFICIENT)– виконання відповідає мінімальним критеріям	зараховано
35 – 59	FX	Незадовільно (FAIL) з можливістю повторного складання	не зараховано

<i>1 – 34</i>	F	Незадовільно (FAI) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано
---------------	----------	---	---------------

Результати заліково-екзаменаційних сесій, кваліфікаційної атестації і пропозиції щодо поліпшення навчального процесу виносяться на обговорення засідань відділів та Вченої ради Інституту.

Зразок відомості обліку успішності
Національна академія наук України
Державна установа
«Інститут харчової біотехнології та геноміки Національної академії наук України»

Відомість обліку успішності № _____

Навчальна дисципліна _____
 Навчальний рік _____ Семестр _____ Дата _____
 Спеціалізація _____ Курс _____
 Форма контролю _____ Загальна кількість кредитів/годин _____
 Екзаменатор _____
 (вчене звання, прізвище, ініціали)

№ з/п	ПІБ здобувача вищої освіти	№ індивідуал. навчального плану	Оцінка			Дата	Підпис викладача
			за національною шкалою	кількість балів за 100-бальною шкалою	ЄКТС		
1	Сірко А.Г.	1/2016					
2	Рябко М.В.	2/2016					
3	Петров Д.І.	3/2016					
4							
5							
6							

Директор Інституту _____
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Підсумки складання екзамену (заліку)

Всього оцінок	Сума балів	ОЦІНКА ЄКТС	За національною шкалою	
			екзамен	залік
	90 – 100	A	Відмінно	зараховано
	82 – 89	B	Добре	
	74 – 81	C	Добре	
	64 – 73	D	Задовільно	
	60 – 63	E	Задовільно	
	35 – 59	FX	Незадовільно	не зараховано
	1 – 34	F	Незадовільно	

Екзаменатор (викладач) _____
 (підпис) (прізвище та ініціали)